

Agata Glapa

Tytuł pracy doktorskiej: Wpływ edukacji olimpijskiej na rozwój zachowań prospołecznych w kontekście wychowania fizycznego

STRESZCZENIE

Kształtowanie właściwych zachowań, a co za tym idzie przestrzeganie odpowiedniej hierarchii wartości powinno być dla każdego społeczeństwa kwestią o znaczeniu kluczowym. Na kształtowanie się zachowania młodzieży wpływają różnorodne czynniki. Można wymienić chociażby takie jak: warunki społeczno-ekonomiczne, funkcjonowanie w różnych modelach rodziny, interakcje zachodzące w obrębie grup rówieśniczych, czy też zmieniająca się struktura polskiej szkoły. Należy podkreślić również szczególnie znaczącą rolę edukacji szkolnej będącej podstawą systemu oświaty oraz wychowania w kształtowaniu zachowań wychowanków. W literaturze można znaleźć nazwiska wielu badaczy, którzy traktują ruch olimpijski oparty na filozofii olimpizmu jako formę edukacji, a sport jako działalność pozwalającą uspołecznic dzieci i młodzież oraz przekazać zasady i wartości społeczne (Binder, 2005; Bronikowski, 2006; Parry, 2006; Weiss, Smith, Stuntz, 2008; Culpan, Wigmore, 2010; Naul, 2008). Dotychczasowe osiągnięcia społeczno-wychowawcze w promocji edukacji olimpijskiej wskazują na ważną i efektywną rolę szkoły w tym procesie (Gibbons, Ebbeck, Weiss, 1995; Shields, Bredemeier, 1995; Bronikowski, 1999; Nowocień, 2001; Sukys, Majauskiene, 2014).

Niniejsza praca ma charakter teoretyczno-empiryczny. Jej podstawę stanowią wyniki badań zrealizowanych w roku szkolnym 2011/2012 wśród poznańskich gimnazjalistów. Praca składa się z pięciu rozdziałów. Rozdział pierwszy stanowi część teoretyczną, a pozostałe tworzą część empiryczną. Praca adresowana jest przede wszystkim do nauczycieli wychowania fizycznego, trenerów, animatorów sportu - trenerów osiedlowych z intencją zachęcenia do odmiennego spojrzenia na możliwości pracy z dorastającym, młodym człowiekiem.

Celem badań własnych było określenie efektywności wpływu programu edukacji olimpijskiej na deklarowane zachowania prospołeczne gimnazjalistów z klas o profilu sportowym oraz określenie zmian w poziomie wiedzy na temat olimpizmu. W ramach prowadzonych badań poszukiwano również różnic w deklarowanych zachowaniach prospołecznych oraz wiedzy w zależności od płci badanych.

Do oceny zachowań prospołecznych uczniów wykorzystano kwestionariusz ankiety *Moja lekcja wychowania fizycznego (My Physical Education Class, Gibbons, 1995)*, a do oceny poziomu wiedzy na temat olimpizmu wykorzystano kwestionariusz ankiety *Co wiem o olimpiźmie (Olympic Questionnaire, Telama i współ., 2002)*. Badaniami objęto 138 uczniów, w wieku 13-14 lat, ze szkół gimnazjalnych w Poznaniu. W eksperymencie wzięli udział uczniowie z klas o profilach sportowych - 88 osób oraz z klas o profilach niesportowych - 50 osób. Grupę eksperymentalną o profilu sportowym stanowiło 42 uczniów: 23 chłopców oraz 19 dziewcząt. Grupę kontrolną o profilu sportowym stanowiło 46 uczniów: 32 chłopców oraz 14 dziewcząt. Drugą grupę kontrolną, o profilu niesportowym, stanowiło 50 uczniów: 31 chłopców oraz 19 dziewcząt.

Czas trwania eksperymentu wynosił jeden rok szkolny 2011/2012. Pierwsze lekcje zawierające treści programu edukacji olimpijskiej rozpoczęto we wrześniu 2011 roku, a zakończono w czerwcu 2012 roku. Eksperyment przewidywał prowadzenie jednej teoretycznej lekcji tygodniowo, dotyczącej zagadnień związanych z tematyką olimpijską. Po wykluczeniu dni wolnych od zajęć, ze względu na święta i organizację szkoły, w ramach eksperymentu odbyło się 30 zajęć dla grupy eksperymentalnej sportowej (ES). Czas trwania każdej jednostki zajęć edukacji olimpijskiej wynosił 45 minut. Realizowane w ramach eksperymentu zajęcia zostały oparte na specjalnie dobranym autorskim programie edukacji olimpijskiej *Edukacja olimpijska dla gimnazjum - Poradnik dla nauczycieli* autorstwa Michała oraz Małgorzaty Bronikowskich (2010).

Wyniki badań oraz ich analiza pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków.

1. U uczniów objętych programem edukacji olimpijskiej odnotowano statystycznie istotną poprawę zachowań prospołecznych na przestrzeni roku w zakresie wszystkich badanych zmiennych (ocena zachowań, motywacje, intencje).
2. Najwyższy poziom zachowań prospołecznych prezentowali uczniowie z klas o profilu niesportowym, co wskazuje na dobry poziom oddziaływania wychowawczego w tych szkołach. Niższy poziom zachowań prospołecznych prezentowali uczniowie z klas o profilu sportowym, co przemawia za zasadnością wprowadzania programu edukacji olimpijskiej w tego typu szkołach.
3. Najwięcej pozytywnych zmian w zakresie deklarowanych zachowań prospołecznych nastąpiło wśród uczniów z grupy eksperymentalnej sportowej we wszystkich dylematach, przy czym najwyraźniejsze różnice zauważono

w dwóch dylematach: dotyczącym gry zespołowej oraz dotyczącym akceptowania decyzji sędziego na boisku (we wszystkich trzech zmiennych). Natomiast dylematy, w których nie zaszły zmiany dotyczą: schodzenia z boiska bez sprzeciwu, kiedy przychodzi kolej do zmiany oraz akceptowania sugestii i podpowiedzi swoich rówieśników. Więcej pozytywnych zmian w dylematach zaobserwowano wśród chłopców niż wśród dziewcząt z grupy eksperymentalnej sportowej.

4. Dziewczęta i chłopcy prezentują podobne wzorce zachowań prospołecznych.
5. U uczniów objętych programem edukacji olimpijskiej odnotowano statystycznie istotną poprawę poziomu wiedzy o olimpiźmie.
6. Dziewczęta i chłopcy prezentowali podobny poziom wiedzy na temat olimpiźmu.